

Komunitný plán sociálnych služieb obce Markušovce na obdobie 2016 – 2026

OBSAH

Príhovor starostu obce.....	3
Úvod	4
1. Čo je komunitné plánovanie sociálnych služieb.....	5
2. Princípy komunitného plánovania v obci Markušovce	7
3. Sociálno-demografická analýza (predpokladaná potreba sociálnych služieb) 9	
4. Analýza súčasného stavu sociálnych služieb v obci Markušovce	21
5. Poskytovatelia sociálnych služieb v obci Markušovce.....	23
6. Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov ..	24
7. SWOT analýza	27
8. Vízia, ciele a priority	34
9. Vyhodnocovanie a plnenie komunitného plánu sociálnych služieb.....	43
Pramene a zdroje tvorby a spracovania Komunitného plánu sociálnych služieb obce Markušovce.....	45

Vážení spoluobčania - prijímateľia sociálnych služieb,

Poslaním sociálnych služieb je pomôcť ľuďom udržať si alebo znova získať svoje miesto v spoločnosti, v komunite, v ktorej žijú. Sociálne služby sa dotýkajú každého. Komunitné plánovanie je plánovanie komunity pre komunitu alebo inak ľudí pre ľudí. Je to metóda, prostredníctvom ktorej je možné sociálne služby plánovať tak, aby čo najviac zodpovedali potrebám jednotlivých skupín občanov a jednotlivcom, ale zároveň, aby boli v súlade s miestnymi špecifikami a potrebami.

Obec Markušovciach v súlade s § 83 ods. 5 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v platnom znení spracovala Komunitný plán sociálnych služieb v spolupráci s neziskovou organizáciou Rómsky inštitút.

Proces decentralizácie verejnej správy po roku 1989 umožnil vytvoriť priestor pre dialóg a aktívnu spoluprácu medzi územnou samosprávou, štátnejou správou, aktivistami, mimovládnymi, cirkevnými organizáciami a ďalšími, ktorí sa môžu podieľať na tvorbe verejných politík. Nevyhnutnou podmienkou je priama participácia občanov pri rozhodovaní o veciach verejných, transparentnosť zo strany inštitúcií a organizácií, ako aj flexibilita pri riešení problémov týkajúcich sa občanov – miestnej komunity .

Obec Markušovce v priebehu posledných mesiacov vypracovala významný strategický dokument - *Komunitný plán sociálnych služieb obce Markušovce na roky 2016-2026* v úzkej spolupráci všetkých zainteresovaných strán – občanov obce, poskytovateľov a prijímateľov sociálnych služieb, zástupcov samosprávy a štátnej správy. S pomocou obyvateľov mesta sme dokázali odhaliť východiskový stav, zistiť slabšie miesta v doterajšom poskytovaní sociálnych služieb, identifikovať potreby občanov a stanoviť ciele a priority budúceho rozvoja sociálnych služieb v obci.

Dovoľte mi podakovať všetkým, ktorí sa na vytvorení tohto strategického dokumentu podieľali, hlavne členom a vedúcim pracovných skupín, ale aj všetkým obyvateľom mesta, ktorí tento dokument svojimi prispomienkami a podnetmi pomáhali vytvárať. Komunitný plán bude v našej obci slúžiť na skvalitnenie života a zvýšenie kvality poskytovaných sociálnych služieb.

Marek Virág

Starosta obce Markušovce

ÚVOD

Výraz „**komunitný plán**“ vznikol spojením slov komunita a plánovanie. Za „**komunitu**“ najčastejšie považujeme skupinu občanov, ktorí žijú v určitom územnom celku a majú medzi sebou rôzne sociálne väzby. Komunita je tiež miesto, kde človek získava emocionálnu podporu, ocenenie a pomoc v každodennom živote. „**Plánovanie**“ je tvorba plánu, zámerov, cieľov – všetkého, čo chceme realizať, uskutočniť, vytvoriť, zmeniť, rozvíjať, nahradzať, doplniť a čo tvorí okruh plánovania. Komunitné plánovanie je jedna z metód komunitnej práce, čiže práce s komunitou v prospech komunity. Plánovanie je cestou z miesta nazývaného "súčasnosť" do miesta pomenovaného "dohodnutá budúcnosť". Pojem komunita je odvodený z latinského slova *communitas*, čo znamená vľúdnosť, pospolitosť či spoločné nažívanie ľudí.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je otvorený aktívny proces zisťovania potrieb, zdrojov a hľadania najefektívnejšieho riešenia v oblasti sociálnych služieb. Komunitné plánovanie je spôsob, ako začať spoluprácu a vytvárať trvalejšie partnerstvá. Zapája všetkých, ktorých sa daná oblasť týka, v procese prevažuje dialóg a vyjednávanie, dosiahnutý výsledok je prijatý a podporovaný väčšinou účastníkov.

Komunitné plánovanie sociálnych služieb je metóda, ktorá umožňuje spracovávať rozvojové materiály v oblasti sociálnych služieb verejného života na úrovni obce, mesta i kraja. Pri komunitnom plánovaní je potrebné zvážiť potreby občanov, potreby a možnosti poskytovateľov sociálnych služieb a možnosti tých, ktorí poskytujú zdroje na napĺňanie potrieb komunity. V záujme napĺňania spoločnej predstavy o budúcnosti sociálnych služieb v danej komunite sa stretávajú a spoločne plánujú jednotliví aktéri:

- ❖ objednávatelia služieb,
- ❖ poskytovatelia služieb,
- ❖ príjemcovia služieb (klienti).

Všetky tri strany majú v procese plánovania rovnaké práva a povinnosti, najmä v oblasti rozhodovania a finálnej podoby komunitného plánu.

Samospráva je zo zákona 448/2008 Z. z. o sociálnych službách povinná poskytovať určité sociálne služby, no má aj možnosti na to, aby vytvorila podmienky na zlepšenie sociálnych služieb a odstraňovanie príčin sociálnej nerovnosti v spoločnosti.

Obec Markušovce si uvedomuje, že dobre fungujúca sociálna sieť je pre obyvateľov obce potrebná z dôvodu možnosti zasiahnuť všade tam, kde sa človek z objektívnych príčin dostal do neriešiteľných situácií, alebo tam, kde je pomoc spoločnosti žiadúca.

1. ČO JE KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB ?

Komunitný plán sociálnych služieb obce Markušovce na roky 2016 – 2026 je dokument analyzujúci súčasný reálny stav sociálnych služieb v obci a jej okolí, ich kvalitu a rozvoj v budúcnosti.

Je výsledkom vzájomnej a otvorenej spolupráce medzi všetkými účastníkmi komunitného plánovania, ktorí majú v procese plánovania rovnaké práva a povinnosti.

Účastníkmi komunitného plánovania sú:

- ❖ Užívateľia/prijímateľia/klienti sociálnych služieb sú tí občania, ktorí sociálne služby už prijímal, prijímajú a budú prijímať v budúcnosti.
- ❖ Poskytovatelia sociálnych služieb môžu byť verejní a neverejní, ktorí sociálne služby poskytujú, prevádzkujú, dodávajú klientom. Poskytovatelia sú povinní prihliadať na individuálne potreby prijímateľov sociálnych služieb, t.j. poskytovať služby také a tak, aby sa zachovala, eventuálne zvýšila kvalita života klientov.
- ❖ Objednávateľom sociálnych služieb je väčšinou štátna správa, samospráva, voľbami poverení zástupcovia, ale aj nadácia alebo agentúry, ktoré obvykle majú spracované plány strategického rozvoja sociálnych služieb.

Cieľom komunitného plánovania sociálnych služieb v obci Markušovce je zmobilizovanie občanov, mimovládnych organizácií, cirkevných organizácií, dobrovoľníkov, samosprávy a orgánov štátnej správy. Dôležité je identifikovanie sociálnych problémov v obci a návrhy ich riešení cez priority a opatrenia, a to so zreteľom na klienta, poskytovateľov sociálnych služieb, technickej vybavenosti a pod., viesť aktívny dialóg k daným problémom, podpora sociálneho fungovania participácie, predchádzať sociálnemu vylúčeniu, chudobe, sociálnej odkázanosti a prehlbovaniu týchto negatívnych a spoločenských javov, rozširovať a čo možno v najväčšej miere skvalitniť poskytovanie sociálnych služieb v obci.

Podľa § 80 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v platnom znení musí obec poskytovať alebo zabezpečovať nasledovné služby:

- ❖ základné sociálne poradenstvo
- ❖ sociálnu službu fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb v zariadení,
- ❖ pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa,
- ❖ sociálnu službu v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu,
- ❖ sociálnu službu v zariadení,
- ❖ opatrovateľskú službu,
- ❖ prepravnú službu,
- ❖ odľahčovaciu službu.

Obec môže poskytovať alebo zabezpečovať podpornú sociálnu službu v zariadení (denné centrum, jedáleň, práčovňa), stredisko osobnej hygieny, sprostredkovanie tlmočníckej služby, sprostredkovanie osobnej asistencie, sprievodcovskú službu, požičiavanie pomôcok, monitorovanie a signalizáciu potreby pomoci, krízovú pomoc poskytovanú prostredníctvom telekomunikačných technológií, pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov ako samostatnú odbornú činnosť, terénnu sociálnu službu prostredníctvom terénnych programov.

Okrem toho obec vyhľadáva fyzické osoby, ktorým je potrebné poskytnúť sociálnu službu. Od 1. 1. 2014 boli rozšírené možnosti poskytovania sociálnej služby krízovej intervencie, a to o § 24a - § 24 d uvedeného zákona:

- ❖ terénnna sociálna služba krízovej intervencie,
- ❖ nízkoprahové denné centrum
- ❖ Integračné centrum
- ❖ Komunitné centrum

Komunitný plán sociálnych služieb obce Markušovce vznikol na základe potreby vyvolanej prenosom kompetencií zo štátu na samosprávu v oblasti sociálnych služieb (zákona NR SR č. 416/2001 o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na VÚC) a na základe zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Komunitný plán je vypracovaný na 10-ročné obdobie v súlade s Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb.

Cieľom Komunitného plánu sociálnych služieb obce Markušovce je:

- ❖ vytvoriť podmienky pre poskytovanie kvalitných a dostupných sociálnych služieb pre jednotlivé sociálne skupiny,
- ❖ vytvoriť podmienky na podporu komunitného rozvoja za účelom predchádzania vzniku či zhoršovania nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov,
- ❖ podporovať trvalo udržateľný rozvoj mesta s možnosťou budovania ďalších sociálnych zariadení.

V zmysle zákona 369/1990 Zb. o obecnom zriadení podľa § 3 obyvatelia obce majú právo požadovať súčinnosť obce pri ochrane osoby, majetku, rodiny v obci, pomoci v čase núdze a podľa § 4 ods. 3, písmena ch. má obec povinnosť vypracovať koncepciu rozvoja v jednotlivých oblastiach života. V zmysle zákona o sociálnych službách 448/2008 Z.z. §. 83 ods. 2 obec vypracúva a schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb na základe národných priorit rozvoja sociálnych služieb, v ktorom zohľadňuje miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb poskytovaných v jej územnom obvode.

Koncepcia sociálnych služieb vychádza zo základných strategických dokumentov vypracovaných na národnej a regionálnej úrovni a z platnej legislatívy pre sociálnu oblasť.

Dokument je v súlade s platnými právnymi predpismi, medzinárodnými dohovormi, Územným plánom obce Markušovce a Plánom hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Markušovce.

Komunitný plán sociálnych služieb vychádza z faktu, že :

- ❖ dominantnú úlohu pri dlhodobom riešení svojej sociálnej situácie má občan a jeho rodina,
- ❖ úlohou samosprávy (obce, mesta , VÚC) je nielen poskytovať sociálne služby dané zákonom, ale aj vytvoriť podmienky pre fungovanie siedte sociálnych služieb založené na reálnom dopyte a adresnom uspokojení potrieb občanov.

Úspešnosť stratégie bude závisieť nielen od výšky finančných prostriedkov vyčlenených pre sociálnu oblasť, ale tiež od spolupráce všetkých zainteresovaných subjektov (t.j. verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb).

Sociálne služby majú pre občana zmysel iba ak sú dostupné z hľadiska:

- ❖ financií (podiel občana na úhrade nákladov),
- ❖ miesta (služba dispozícii v danom území),
- ❖ času (od vzniku potreby služby, cez jej posúdenie, priznanie až k jej využitiu)

Zámerom obce Markušovce je vytvoriť podmienky pre fungovanie systému sociálnych služieb, ktorý bude poskytovať kvalitné a dostupné služby pre občanov.

2. PRINCÍPY KOMUNITNÉHO PLÁNOVANIA V OBCI MARKUŠOVCE

Hlavné princípy komunitného plánovania:

- ❖ **partnerstvo medzi všetkými účastníkmi** – potreby a ciele všetkých účastníkov majú rovnakú váhu, názorom všetkých strán musí byť venovaný rovnaký priestor,
- ❖ **zapájanie miestneho spoločenstva** – pri zapájaní miestnej komunity, obyvateľov daného územného celku je nutné hľadať rôzne metódy a formy oslovenia a zapojenia tak, aby ponuka na spoluprácu bola zrozumiteľná,
- ❖ **hľadanie nových ľudských a finančných zdrojov** – nie je možné zabúdať na spoluprácu s podnikateľmi, ktorí sa už v minulosti angažovali v sociálnej oblasti, na význam práce dobrovoľníkov v sociálnych službách, na svojpomocné skupiny, rodinnú starostlivosť, susedskú výpomoc,

- ❖ **práca s informáciami** – je nevyhnutné zabezpečiť rovnaký prístup k informáciám pre všetkých, ktorí sa plánovania zúčastňujú a zabezpečiť odovzdávanie informácií širšej verejnosti. Ak budú informácie pravidelne odovzdávané, bude možné očakávať relevantné pripomienky a podnety,
- ❖ **riebeh spracovania komunitného plánu je rovnako dôležitý ako výsledný dokument** - proces komunitného plánovania znamená vyhľadávanie, zapájanie a diskusiu rôznych ľudí. Tento proces umožňuje, aby navrhnutý systém sociálnych služieb bol jedinečný a neopakovateľný a plne zodpovedal miestnym potrebám, podmienkam a zdrojom,
- ❖ **zohľadnenie už vytvorenej a osvedčenej spolupráce** – dobre fungujúca spolupráca môže byť inšpiráciou pre ostatných účastníkov komunitného plánovania. Prehĺbenie spolupráce medzi všetkými účastníkmi prináša kvalitnejšiu ponuku sociálnych služieb,
- ❖ **kompromis prania a možností** – výsledkom komunitného plánovania je vždy kompromisné riešenie medzi tým, čo chceme, a tým, čo máme k dispozícii. Možnosťami v tomto prípade nie sú iba materiálne, finančné a ľudské zdroje, ale tiež spoločná dohoda, ktorá vymedzuje, kto a ako sa bude na dosiahnutí cieľov komunitného plánu podieľať.

Zásady pri spracovávaní komunitného plánu:

- ❖ potreby, priority a smery rozvoja sociálnych služieb musia byť stanovené ľuďmi, ktorí žijú v obci/meste a ktorých sa služby týkajú,
- ❖ všetky činnosti na miestnej úrovni behom prípravy a pri uskutočňovaní plánu musia byť navzájom prepojené,
- ❖ skvalitňovanie sociálnych služieb musí byť považované za žiaduce a musí byť dôležitou súčasťou miestnej politiky,
- ❖ priority a smery rozvoja sociálnych služieb vychádzajú z presvedčenia o jedinečnosti, hodnote, vrodenej dôstojnosti a práve na sebaurčenie každého užívateľa sociálnych služieb.

Dobre spracovaný komunitný plán sociálnych služieb:

- ❖ je výsledkom vyjednávania medzi všetkými účastníkmi procesu,
- ❖ je naplnianý v rámci širokého partnerstva v komunite,
- ❖ zodpovedá miestnym podmienkam a potrebám,
- ❖ stanoví krátkodobé aj dlhodobé ciele a priority rozvoja sociálnych služieb,
- ❖ mapuje všetky verejné, súkromné aj dobrovoľné subjekty z hľadiska aktivít, ktoré smerujú k naplneniu vytýčených cieľov,
- ❖ obsahuje systém sledovania a hodnotenia postupu a priebežného informovania verejnosti.

Prečo je potrebný komunitný plán pre obec? Čo prináša obyvateľom obce?

1. Vytvorenie strategického dokumentu uľahčí možnosti získavania prostriedkov pre sociálne služby.
2. Komunitný plán sociálnych služieb je prostriedok pre optimalizáciu výdajov v oblasti sociálnych služieb.
3. Možnosť pre získanie takých foriem a druhov sociálnych služieb, ktoré občania naozaj potrebujú, ktoré chýbajú.
4. Zlepšenie informovanosti občanov a vzájomného pochopenia všetkých zúčastnených strán.
5. Zapojením užívateľov sociálnych služieb a verejnosti možno dosiahnuť udržateľnosť sociálnych služieb.

3. SOCIÁLNO – DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA (predpokladaná potreba sociálnych služieb)

Obyvateľstvo je hybnou silou rozvoja obce pretože rozvoj ovplyvňuje viacerými formami. Produktívne obyvateľstvo vstupuje do ekonomickejho rozvoja ponukou práce. Spotrebou tovarov a služieb vytvára priestor pre podnikanie a nakoniec pôsobením v samosprávnych orgánoch či dobrovoľných združeniach tiež ovplyvňuje rozvoj obce.

Vývoj počtu obyvateľov obce

Obec Markušovce plnila v minulosti funkciu sídla miestneho vyššieho významu. V súčasnosti predstavuje centrum mikroregionálnej úrovne a počtom obyvateľov 4 225 sa zaraďuje k veľkým obciam Slovenska.

Tab. 1 Počet obyvateľov obce

Rok	2001	2003	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvateľov	3 243	3 452	3 570	3 739	3 801	3 860	3 938	3 999	4 075	4 117	4 225

Zdroj: OcÚ, 2015

Od roku 1900 po súčasnosť sa počet obyvateľov viac ako zdvojnásobil. Na nasledujúcim grafe je možné sledovať niekoľko výkyvov vo vývoji populácie v obci. Avšak od roku 1991 až po súčasnosť má táto populačná krvka stúpajúcu tendenciu.

Obr. Vývoj počtu obyvateľov obce Markušovce (Zdroj: OcÚ, 2015)

Celkový prírastok obyvateľstva v obci je spôsobený najmä vysokou pôrodnosťou, ktorá má v obci rastúcu tendenciu. Opačný trend sme zaznamenali pri mechanickom pohybe obyvateľstva, ktorý počas sledovaného obdobia výrazne klesol. Zníženie počtu prisťahovaných do obce sa v konečnom dôsledku odrazil na pokles celkového prírastku.

Tab. 2 Pohyb obyvateľstva v obci

ROK	2003	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Prirodzený prírastok	76	77	70	73	74	67	67	42	104
Mechanický prírastok	58	14	22	-14	4	-6	9	0	4
Celkový prírastok	134	87	92	59	78	61	76	42	108

Zdroj: OcÚ Markušovce 2015

V obci Markušovce žije v súčasnosti (k 31. 12. 2015) 60,33 % príslušníkov rómskeho etnika, u ktorého je vysoká pôrodnosť charakteristická. Práve táto časť obyvateľstva výrazne zvyšuje populačnú krvku v obci a na druhej strane je aj príčinou poklesu mechanického prírastku.

Špecifický spôsob ich života, ovplyvnený nedostatočnými hygienickými podmienkami, vysokou nezamestnanosťou, zlým stavom bývania a často neusporiadaný spôsob rodinného života prináša množstvo socio - patologických javov, ktoré sú často príčinou vzniku napäťia a spôsobujú nezhody medzi obyvateľmi. To vedie aj k emigrácii obyvateľov z obce a taktiež k odlákaniu potencionálnych pristáhovalcov.

Tab. 3 Hustota obyvateľov obce

ROK	1991	2001	2003	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Hustota obyvateľov (obyv/km ²)	146	175	187	193	202	207	209	213	216	220	228

Zdroj: OcÚ Markušovce 2015

Hustota obyvateľov v obci kopíruje vývojové tendencie prirodzeného prírastku. Počas sledovaného obdobia sa hustota obyvateľstva zvýšila v dôsledku vysokej pôrodnosti v obci. Táto hodnota značne prevyšuje celoslovenský priemer, ktorý je 110 obyv./ km².

Uvedený trend vývoja hustoty obyvateľstva naznačuje, že je potrebné, aby obec disponovala priestorom pre výstavbu ďalších domov, resp. bytových domov. Za tejto podmienky rast počtu obyvateľov môže mať naďalej progresívny charakter.

Veková štruktúra obyvateľstva

V priebehu sledovaného obdobia 2001 – 2008 boli zaznamenané len mierne zmeny vo vývojových tendenciách vekovej štruktúre obyvateľstva. V kategórií produktívnej zložky neboli zaznamenané takmer žiadne zmeny. Uvedená kategória predstavuje zároveň najväčší podiel na celkovom počte obyvateľov (54%). Pokles obyvateľstva bol zaznamenaný v poproduktívnej zložke obyvateľstva a mierny nárast v kategórií predprodukívnej zložky. Príčinou tohto nárastu je prirodzená obmena obyvateľstva ovplyvnená predovšetkým vysokou natalitou obyvateľstva v obci.

Tab. 4 Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva

ROK	2003	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Predprodukívny vek	1187	1283	1315	1293	1315	1326	1341	1330	1345
	34,4%	34,5%	34,3%	33,5%	33,4%	33,2%	32,9%	32,3%	31,8%
Produktívny vek	1876	2035	2084	2309	2355	2407	2465	2518	2588
	54,3%	54,3%	54,4%	59,8%	59,8%	60,2%	60,5%	61,2%	61,3%

Poproduktívny vek	389	420	431	258	268	266	269	269	292
	11,3%	11,1%	11,3%	6,7%	6,8%	6,6%	6,6%	6,5%	6,9%
Index starnutia	0,33	0,32	0,33	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,22

Zdroj: Štatistický úrad SR, OcÚ Markušovce 2015

Index starnutia obce počas sledovaného obdobia 2003 – 2014 má klesajúcu tendenciu. Index starnutia v obci je nižší ako 1, z toho vyplýva, že predstavuje progresívny typ vekovej štruktúry a môžeme usudzovať, že obyvateľstvo obce sa omladzuje. Tento fakt potvrzuje aj ďalší ukazovateľ, ktorým je priemerný vek obyvateľstva, ktorý k 31. 12. 2007 predstavoval 28,3 rokov. Priemerný vek v obci je výrazne nižší ako celoslovenský priemer, ktorý je 37 rokov. Z uvedených údajov vyplýva, že v obci prevláda odlišná tendencia vývoja obyvateľstva aký je celkový trend v SR. Veková štruktúra obyvateľstva obce Markušovce predstavuje progresívny typ a veková štruktúra SR predstavuje regresívny typ. Z určitého hľadiska sa tento trend vývoja javí ako pozitívny, keďže sa obyvateľstvo obce omladzuje. Na druhej strane tento trend spôsobuje problémy v nároku na školské kapacity, bytovú situáciu, zaťaženosť územia.

Vychádzajúc z predpokladu a faktu, že produktívne obyvateľstvo vytvára hodnoty jednak pre predprodukívne obyvateľstvo, ktoré sa len do pracovného procesu pripravuje a na druhej strane pre obyvateľov v poproduktívnom veku, ktoré už z pracovného procesu odišli. V tejto situácii, však tento trend nie je jednoznačne pozitívny, prihliadajúc na, v ďalšej časti rozpracovanú, národnostnú štruktúru a na pomerne vysoký počet príslušníkov rómskeho etnika, ktorá si často vyžaduje osobitý, často nákladný prístup vzhľadom na spôsob života a špecifické podmienky v ktorých žije.

Vzdelanostná štruktúra

Vzdelanostná úroveň v obci nie je veľmi priaznivá. Svedčí o tom vysoké percento obyvateľstva s ukončeným základným vzdelaním a veľmi nízky podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva na celkovom počte obyvateľov v obci. Nasledujúca tabuľka reflektuje stav vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva obce Markušovce z roku 2011.

Tab. 5 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Stupeň vzdelania	Muži	Ženy	Spolu	%
Základné	547	664	1211	30,37
Stredné bez maturity	350	195	545	13,67

Stredné s maturitou	267	281	548	13,74
Vysokoškolské	69	106	175	4,39
Bez vzdelania	691	688	1379	34,58
Nezistené	67	63	130	3,25
Spolu	1 991	1 997	3 988	100

Zdroj: SODB 2011

Celková vzdelanostná úroveň je vo veľkej miere ovplyvňovaná rómskym etnikom, pre ktoré je charakteristická nízka úroveň vzdelania. Nakoľko úroveň vzdelania je v spoločnosti dôležitým aspektom, je potrebné motivovať a viesť rodičov, najmä z rómskeho etnika k podpore vzdelávania detí a k dodržiavaniu školskej dochádzky.

Národnostná štruktúra obyvateľstva

Zloženie obyvateľstva z hľadiska národností nie je homogénne, ako uvádzajú štatistické údaje, podľa ktorých sa väčšina obyvateľov obce hlási k slovenskej národnosti. Podľa štatistických údajov ŠÚ SR, došlo v rozmedzí rokov 1991 – 2011 k výraznému poklesu príslušníkov rómskej národnosti.

Tento pokles však nezobrazuje skutočný stav národnostného zloženia obyvateľov obce, nakoľko rómske obyvateľstvo v súčasnosti, podľa prieskumu obce, tvorí až 60,33% obyvateľstva. Tento nesúlad je dôsledkom toho, že vo väčšine prípadov sa rómske obyvateľstvo k svojej národnosti nehlási.

Tab. 6 Národnostné zloženie obyvateľov obce (%)

Národnosť (%)	1991	2001	2011
Slovenská	60,12	92,63	90,95
Maďarská	0,22	0	0,08
Rómska	39,18	3,76	5,39
Ukrajinská	0,04	0,03	0
Česká	0,26	0,09	0,05
Moravská	0,07	0	0,03
Nemecká	0,04	0,03	0

Poľská	-	-	0,03
Chorvátska	-	-	0,03
Srbská	-	-	0,03
Rusínska	-	-	0,03
Nezistená	-	-	3,38

Zdroj: Štatistický úrad SR, SODB 2011

Skutočný stav v obci:

V katastri obce Markušovce sa nachádza separovaná osada nazývaná „Jareček“ v ktorej je na trvalý pobyt k 31.1.2014 prihlásených 1 979 osôb. Okrem tejto osady je v obci viac koncentrácií marginalizovanej rómskej komunity, a to tzv. „Za tehelňou“, kde má trvalý pobyt 216 osôb, „Hamrisko“ s počtom trvale prihlásených 72 osôb. V obci sa nachádza aj viacero starších domov, obývaných príslušníkmi rómskeho etnika. Podľa prieskumu obce, sčítaním osôb žijúcich na spomínaných miestach, sú nasledovné počty trvale prihlásených osôb podľa nasledujúcej tabuľky:

Tab. 7 Rómska komunita v obci Markušovce

Rómske osady	počet
Separovaná osada „Jareček“	1979
„Za tehelňou“	216
„Hamrisko“	72
Ulica Pod horou	14
Ulica Sv. J. Nepomuckého	109
Markušovce 0	73
Ulica Odorínska cesta	23
Ulica Michalská	63

Zdroj: OcÚ Markušovce 2015

Príslušníkov rómskej komunity v obci je spolu 2549 a tvoria 60,3% z celkového počtu obyvateľstva, čo znázorňuje nasledujúci graf.

Obr. Národnostné zloženie (Zdroj: vlastné spracovanie)

Je potrebné poznamenať, že tieto údaje sú orientačné, nakoľko nie všetci príslušníci rómskej komunity sú prihlásení na trvalý pobyt v obci. Vzhľadom na zložitú situáciu v obci, a vysoký počet príslušníkov rómskeho etnika, je nevyhnutné tejto časti obyvateľstva venovať dostatočnú pozornosť vzhľadom na špecifické podmienky v ktorých žijú.

Ekonomický rozvoj a ekonomická štruktúra obce

Na ekonomickom rozvoji obcí sa podieľajú viacerí účastníci. Sú to predovšetkým podnikatelia v súkromnom sektore, ktorí priamo vplývajú na ekonomický a sociálny rozvoj cez produkciu tovarov, služieb, ponuku práce a mzgovú politiku, s ktorou súvisí aj rozhodujúca časť príjmov domácností. Ekonomickú štruktúru vytvárajú podnikateľské subjekty alokované v obci a ich zameranie má na ekonomickom rozvoji obce nemalý význam. Ponúkajú pracovné príležitosti a s tým súvisiace príjmy. Prispievajú k rozvoju obce aj prostredníctvom miestnych daní a poplatkov, ako aj sponzorskou činnosťou. Sú teda hlavnou silou ekonomického rozvoja v obci.

Ekonomická štruktúra obce

Podnikateľská aktivita je v obci pomerne slabá v porovnaní s veľkostne rovnakými obcami. Na základe obchodného registra SR má k 1.júlu 2015 v obci sídlo 22 obchodných spoločností, z ktorých prevládajú s. r. o. Zoznam obchodných spoločností so sídlom v obci je uvedený v prílohe č. 13. V obci je evidovaných 30 podnikateľov s vlastnými prevádzkami so sídlom v obci, počet evidovaných živnostníkov je 119 a samostatne hospodáriacich roľníkov v obci hospodári 15. Ekonomické zameranie jednotlivých podnikateľských subjektov je rôznorodé. Najsilnejšie zastúpenie majú podnikateľské subjekty poskytujúce služby (pohostinstvo, potraviny a iné) a subjekty podnikajúce v oblasti stavebníctva.

Medzi najväčšie firmy, ktoré majú sídlo v obci patria SABAR s.r.o. – banská činnosť, výroba stavebných prvkov z betónu, zo sadry, sklenárske práce a iné. IGLASS s.r.o – výroba a montáž

technických a izolačných skiel, stavebná výroba, KONZEKO s.r.o – zhodnocovanie odpadových olejov a nakladanie s odpadmi, AMAN s.r.o. – kovovýroba, zámočnícke práce, údržba strojov a zariadení, BLAUMOUNT s.r.o. – poľnohospodárska výroba, demolácia, zemné a výkopové práce, prípravné práce pre stavbu, vŕtanie studní. Podnikateľské subjekty ponúkajú možnosť zamestnania predovšetkým pre domáce obyvateľstvo a zároveň sú aj iným prínosom pre obec, nakoľko sú platcami miestnych daní a poplatku za odpad a drobný stavebný materiál.

Ekonomická aktivita obyvateľstva

Z ekonomickeho hľadiska má najväčší význam pre ďalší rozvoj obce ekonomicky aktívna zložka obyvateľstva, ktorú na základe sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 tvorí 1716 obyvateľov, čo predstavuje 43,6% z celkového počtu obyvateľov.

Tab. 8 Ekonomická aktivita obyvateľov

Rok	Počet obyvateľov		
	spolu	EAO	
1991	2 698	1 048	38,8%
2001	3 243	1 437	44,3%
2007	3 710	1 706	46,0%
2011	3938	1716	43,6%

Zdroj: Štatistický úrad SR

Do tejto skupiny sa však zaraďujú aj nezamestnaní, ženy na materskej dovolenke ale aj pracujúci dôchodcovia. Pracujúci tvoria len 37,6% ekonomickej aktívnej obyvateľstva.

Tab. 9 Zloženie Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Pohlavie	Osoby ekonomicky aktívne				
	spolu	%	z toho		
			osoby na materskej dovolenke	pracujúci dôchodcovia	nezamestnaní
Muži	899	52,4	1	21	525
Ženy	817	47,6	13	10	501

Spolu	1 716	100,0	14	31	1 026
-------	----------	-------	----	----	-------

Zdroj: SOBD 2011

Nezamestnanosť v obci

Miera nezamestnanosti dosiahla v roku 2001 výšku 57,6 %. Situácia sa v súčasnosti v porovnaní s rokom 2001 zlepšila, počet nezamestnaných sa znížil a miera nezamestnanosti v roku 2007 predstavovala 31%. Aj napriek poklesu miery nezamestnanosti je stav alarmujúci. Tento nepriaznivý vývoj nezamestnanosti je dôsledkom nedostatočného počtu pracovných príležitostí, výraznou mierou na nezamestnanosť vplýva aj neschopnosť niektorých skupín obyvateľstva zapojiť sa do pracovného procesu a to vzhľadom na nedostačujúce vzdelenie, kvalifikáciu a nízku flexibilitu pracovnej sily.

Situácia nezamestnanosti v obci je závažná aj z dôvodu, že prevažná časť nezamestnaných je dlhodobo nezamestnaná. Podľa údajov ÚPSVaR (k 31.12.2015) je 573 osôb evidovaných nezamestnaných. U dlhodobu nezamestnaných je predpoklad začlenenia sa do pracovného procesu veľmi nízky. Pri dlhodobej nezamestnanosti nastávajú problémy týkajúce sa získavania, motivovania a obnovy pracovných návykov. Je potrebné naďalej individuálnou činnosťou týmto obyvateľom pomáhať pri začleňovaní sa do pracovného procesu, a tým prispievať k zlepšovaniu tejto nepriaznivej situácie.

Tab. 10 Vývoj evidovanej nezamestnanosti v obci Markušovce

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Počet	599	631	657	542	563	593	540	517	488	556	627	636	717	567	545	573

Zdroj: www.statistics.sk

Školstvo, kultúra, šport, oddych a sociálna starostlivosť

Školstvo

Obec Markušovce je zriaďovateľom jednej plne organizovanej základnej školy, ktorá od roku 2002 združuje do jedného právneho subjektu základnú školu a materskú školu – Základná škola s Materskou školou Markušovce. Súčasťou ZŠ s MŠ Markušovce je jedno oddelenie školského klubu detí a školská jedáleň. V zriaďovateľskej pôsobnosti KŠÚ Košice je v obci Špeciálna základná škola.

Základná škola - budova postavená v rokoch 1955 – 1958. Bez rekonštrukcie bola realizovaná len prestavba kotolne na plynové palivo (r. 1994) a čiastočná rekonštrukcia elektroinštalačie

(r. 1994). Vzhľadom na neustále sa zvyšujúci počet detí, bolo nevyhnutné rozšíriť kapacitné možnosti školy. Z dôvodu vysokého počtu žiakov, pre zabezpečenie výučby, škola prerobila odborné učebne a laboratóriá na klasické učebne.

Tab. 11 Počet žiakov ZŠ Markušovce

Počet žiakov ZŠ	2006/2007	2007/2008	2009/2010	2010/2011	2012/2013	2014/2015
SPOLU	506	529	576	580	598	598
Počet tried:	26	27	34	36	38	38

Zdroj: Strednodobá koncepcia školstva Markušovce

Základná škola mala v školskom roku 2014/2015 zapísaných 598 žiakov v 38 triedach, z ktorých sú štyri špeciálne triedy v ZŠ a štyri triedy nultého ročníka. Ako súčasť základnej školy pracuje sedem oddelení Školského klubu detí pre 102 žiakov I. stupňa. V budove ZŠ sa nachádza školská jedáleň , ktorá je po rekonštrukcii a ktorá pripravuje denne 250 obedov vrátane MŠ a zamestnancov a 440 balíčkov pre ZŠ .

Vzhľadom na nevhovujúci stav budovy školy a nedostačujúce kapacitné možnosti školy bol schválený projekt na rekonštrukciu základnej školy. Nenávratný finančný príspevok z fondov Európskej únie na rekonštrukciu a modernizáciu budovy základnej školy bol schválený vo výške 1 088 720,4 eur a v roku 2008-2009 úspešne prebehla rekonštrukcia ZŠ Markušovce. Po rekonštrukcii vznikli nové triedy a iba čiastočne sa zvýšila kapacita, pretože rekonštrukciou sa neodstránila dvojzmenosť.

Materská škola - budova bola uvedená do prevádzky v roku 1985. Budova je v zlom technickom stave, potrebuje odvodnenie, novú strechu a fasádu. Potrebné sú aj menšie úpravy, najmä interiérových priestorov. Materská škola, ako súčasť ZŠ s MŠ Markušovce pracuje v obci v samostatnej budove s celodennou prevádzkou v dvoch triedach, v členení na triedu detí vo veku 3-4 rokov a triedu predškolskej prípravy 5-6 ročných detí. S celkovým počtom 48 detí. Navštevujú ju aj deti rómskeho etnika.

Špeciálna základná škola – je v zriaďovacej pôsobnosti Okresného úradu, odbor školstva Košice, oddelenia špecializovaných činností a pôsobí v priestoroch budovy na Michalskej ulici 39 a Michalskej ulici 55. V školskom roku 2014/2015 školu navštevovalo 143 žiakov v 15 triedach. Z toho 15 žiakov malo povolenie plniť povinnú školskú dochádzku v zahraničí. Žiakmi Špeciálnej základnej školy sú deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, zdravotne postihnutí s mentálnym postihnutím typu A a B. Na ŠZŠ prechádzajú zo Základnej školy po absolvovaní všetkých predpisanych psychologických, špeciálno-pedagogických vyšetrení a so súhlasom rodičov.

Tab. 12 Počet žiakov ŠZŠ Markušovce

	POČET ŽIAKOV (2006/2007)	POČET ŽIAKOV (2007/2008)
SPOLU	118	127
Počet tried:	11	12

Zdroj: Strednodobá koncepcia školstva Markušovce

Determinujúcim faktorom, ktorý je nutné zohľadniť pri plánovaní rozvoja vzdelávacej základne v obci je narastajúci podiel rómskej populácie v obci. Tento vývoj vyžaduje zo strany obce zabezpečenie priestorových kapacít tak v oblasti základného školstva pre ZŠ a ŠZ a v následných rokoch aj vybudovanie predškolského zariadenia, ktoré pokryje potreby predškolskej prípravy 5-6 ročných detí rómskej komunity.

Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

V obci sa nachádza zdravotné stredisko, ktoré poskytuje obyvateľom základnú odbornú starostlivosť. Zdravotné služby v tomto stredisku poskytuje stomatológ, detská lekárka a praktický lekár pre dospelých. Lekárenské služby poskytuje miestnemu obyvateľstvu lekáreň, ktorá je alokovaná v zdravotnom stredisku. Nemocničné služby obyvatelia obce využívajú v meste Spišská Nová Ves.

V rámci sociálnej starostlivosti v obci sú poskytované nasledovné služby:

- ❖ Sociálne služby, prostredníctvom sociálnych pracovníkov a ich asistentov. Poskytujú poradenské a sociálne odborné služby pre marginalizovanú rómsku komunitu ako aj pomoc ľuďom v hmotnej núdzi a iným obyvateľom.
- ❖ Opatrovateľskú službu pre občanov v poproduktívnom veku a menej pohyblivých občanov, ktorá je zabezpečovaná prostredníctvom Spišskej diecéznej charity
- ❖ Klub dôchodcov, ktorý ma 56 členov a pre svojich členov organizuje rôzne aktivity a podujatia.
- ❖ Školská jedáleň s možnosťou poskytovania stravy pre dôchodcov: v súčasnosti pre obmedzenú kapacitu sa tieto služby neposkytujú. Po úplnej rekonštrukcii školy a školskej jedálne ako jej súčasti, bude možné tieto služby pre dôchodcov opäť poskytovať.

Spoločenský, kultúrny a športový život obyvateľov obce

Spoločenský, kultúrny a športový život obyvateľov obce Markušovce sa realizuje prostredníctvom rôznych dobrovoľníckych a záujmových združení, občianskych združení a miestnej samosprávy. Občania sa do ich činnosti zapájajú aktívne ako ich členovia alebo pasívne ako diváci rôznych podujatí, ktoré jednotlivé organizácie usporadúvajú.

V obci pôsobia nasledovné záujmové organizácie: Slovan FO Markušovce, Biatlon klub Markušovce, TJ Slovan šachový oddiel Markušovce, folklórny súbor Markušovčan, Klub dôchodcov, Zväz zdravotne postihnutých, Dobrovoľný hasičský zbor, 3 Urbárske spoločnosti, OZ Žiť naplno, OZ Šanca pre všetkých. Jednotlivé združenia sa delia o priestory s inými záujmovými skupinami.

Tab. 13 Kultúrne zariadenia v obci

DRUH ZARIADENIA	POČET
Kultúrny dom	1
Kostoly	1
Rímsko-katolícky	1
Cintorín	2
Dom smútku	1
Klubové zariadenie	1

Zdroj: PHSR, 2015

V centre obce Markušovce sa v súčasnosti nachádza kultúrny dom. V minulosti v týchto priestoroch sídlila malá výrobňa - konfekcia šitia. Súčasťou kultúrneho domu bola v minulosti kinosála, ktorá sa už dlhú dobu nevyužívala a z dôvodu zlého technického stavu bola v roku 2008 zlikvidovaná. Kultúrny dom od roku 2014 prechádza rekonštrukciou, ktorá je financovaná z vlastných zdrojov obce, a v súčasnosti prebieha finálna fáza rekonštrukcie. Kultúrny dom bude slúžiť na organizovanie rôznych spoločensko-kultúrnych podujatí.

V blízkosti školy a predškolského zariadenia sa nachádzalo detské ihrisko, ktoré sa v minulosti tešilo veľkej návštevnosti, no v súčasnosti je tento priestor nevyužitý. V areáli Základnej školy sa nachádza polyfunkčné ihrisko, ktoré je v zlom technickom stave a vyžaduje si rekonštrukciu, aby ho bolo možné plnohodnotne využívať pri športových aktivitách. V budove školy sa nachádza telocvičňa, ktorú okrem žiakov môžu po vyučovaní využívať aj ostatní obyvatelia. Okrem toho sa v centre obce nachádza anglicky park, zaradený medzi NKP, futbalové ihrisko a novopostavené zimné klzisko.

V parku obec každoročne organizovala jazdecké preteky, ktoré boli dlhoročnou tradičiou udalosťou obce a tešili sa z bohatej návštevnosti. Posledné jazdecké preteky boli organizované v roku 2010. Pre oživenie kultúrneho života v obci, ktorý je veľmi slabý, by bolo na mieste zamyslieť sa nad oživením tejto dlhoročnej a veľmi úspešnej tradícií.

Obec Markušovce má vlastnú požiarnu ochranu, ktorá pracuje na báze dobrovoľnosti. V roku 2013 oslávil tento Dobrovoľný hasičský zbor 135 rokov od jeho založenia a v súčasnosti má 90 členov. V obci sa nachádza Požiarna zbrojnice, ktorá patrí do vlastníctva obce a slúži na účely členov Dobrovoľného hasičského zboru. V tejto budove je obcou zriadené klubové zariadenie, ktoré poskytuje služby aj ostatným obyvateľom obce. Usporadúvajú sa tu schôdze, rodinné oslavys, pohrebné hostiny, posedenia, verejné zhromaždenia a iné.

4. ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V OBCI MARKUŠOVCE

SWOT analýza stavu poskytovaných sociálnych služieb v obci Markušovce

SWOT analýza je jedným zo základných nástrojov strategického plánovania a rozvoja, používaná sa na hodnotenie silných a slabých stránok, príležitostí a hrozien, ktoré spočívajú v danom projekte, pláne, ktorého výsledkom je realizácia konkrétneho cieľa.

Základom SWOT analýzy je jasne definovaný jej cieľ a postup krokov, ktoré to majú zabezpečiť. Ak je cieľ jasne definovaný, SWOT analýza sa môže použiť ako manažérská podpora k dosiahnutiu tohto cieľa:

Silné stránky /Strengths/ – interné / vnútorné atribúty / vlastnosti organizácie, ktoré jej môžu napomôcť k dosiahnutiu cieľa,

Slabé stránky /Weaknesses/ - interné / vnútorné atribúty / vlastnosti organizácie, ktoré sťažujú dosiahnutie cieľa,

Príležitosti /Opportunities/ – externé podmienky, ktoré môžu dopomôcť organizácii k dosiahnutiu cieľa,

Ogrozenia /Threats/ – externé podmienky, ktoré môžu sťažiť dosiahnutie cieľa.

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none">aktívny prístup miestnej samosprávy realizujúci konkrétné systematické kroky vedúce k zlepšeniu riešenia životných situácií obyvateľov obce,existujúca opatrovateľská služba v obcidobrá dostupnosť poskytovaných sociálnych služieb v Spišskej Novej Vsisietь sociálnych služieb s potenciálom	<ul style="list-style-type: none">nedostatočný počet zariadení sociálnych služieb v obciabsencia pobytových zariadení,absencia terénnych sociálnych služiebnedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie rozsahu a druhu sociálnych služieb,nedostatočný počet špecifických služieb pre

<p>dľalšieho rozvoja,</p> <ul style="list-style-type: none"> • existujúca charitatívna činnosť cirkevných inštitúcií, • existujúca kvalifikovaná supervízia pracovníkov sociálnych služieb, • spokojnosť s existujúcimi poskytovanými sociálnymi službami, • niekoľkoročné skúsenosti z komunitnej, terénnnej sociálnej práce z predchádzajúceho obdobia, • existujúce voľnočasové aktivity: aktívna činnosť denných centier – Klubov seniorov, organizovanie kultúrnych, spoločenských a športových podujatí, • existencia nultého ročníka v miestnej ZŠ • existencia dostatku spolkov a občianskych združení (Folklórny súbor, Združenie dôchodcov, TJ Markušovce, Dobrovoľný hasičský zbor a pod.) • možnosť zapožičania zdravotníckych pomôcok • zvyšujúci sa záujem obyvateľov o sociálnu starostlivosť • pôsobenie terénnego zdravotného asistenta v lokalite Jareček • bezproblémové spolužitie rómskeho a nerómskeho etnika 	<p>sociálne vylúčených,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatočný prenos informácií medzi subjektmi poskytujúcimi sociálne služby, • poddimenzovanosť pracovníkov na Obecnom úrade • nedostatočný počet voľnočasových aktivít, takmer žiadne kultúrno-spoločenské využitie • chýbajúce občianske hliadky • chýbajúce komunitné centrum • malokapacitná materská škola • záškoláctvo u niektorých rómskych žiakov navštevujúcich miestnu ZŠ • nárast sociálno-patologických javov u miestnych obyvateľov (najmä alkohol) • zlá úroveň bývania príslušníkov Marginalizovanej rómskej komunity (MRK) • nízka vzdelanostná úroveň MRK • vysoká nezamestnanosť v obci • absencia denného centra v obci
<p>• Príležitosti</p>	<p>Ohrozenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • možnosť získania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EU a iných zdrojov, • rozvoj nových foriem sociálnych služieb, • vytváranie cielených partnerstiev a spolupráce pri poskytovaní sociálnych služieb, • ďalšie vzdelávanie personálu poskytujúceho sociálne služby, 	<ul style="list-style-type: none"> • neisté finančné zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb, • meniace sa legislatívne prostredie, problémová implementácia zákona č. 448/2008 o sociálnych službách • zvyšujúci sa počet občanov odkázaných na sociálne služby, • nepriaznivý demografický vývoj, starnutie

<ul style="list-style-type: none"> • v dlhodobom časovom horizonte zriadíť nové zariadenia poskytujúce sociálne služby. 	<ul style="list-style-type: none"> populácie, • nárast počtu príslušníkov MRK a nárast počtu osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, • zlyhávanie osobnej zodpovednosti za vlastný život a absencia aktívneho prístupu k riešeniu vlastnej životnej situácie • zvyšovanie nákladovosti sociálnych služieb, • riziko zvyšovania úhrad a dlhodobej udržateľnosti financovania, • riziko nesúladu plánovania financovania sociálnych služieb s potrebami obyvateľov.
--	---

5. POSKYTOVATELIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V OBCI MARKUŠOVCE

Do systému sociálnych služieb sú zapojené tri typy aktérov – účastníkov :

1. občan (klient)
2. poskytovatelia sociálnych služieb (inštitúcie, subjekty)
3. riadiace orgány (orgány samosprávy a štátnej správy)

Spolupráca subjektov pôsobiacich v sociálnej oblasti je na území obce na dobrej úrovni najmä v prepojenosti poskytovaných sociálnych služieb v meste Spišská Nová Ves. Problematická je dostupnosť pre obyvateľov, ktorí nevlastnia motorové vozidlo. Samospráva má záujem o vybudovanie, resp. zriadenie siete sociálnych zariadení, ktoré by boli obyvateľom obce ľahšie dostupné.

Rozvoj sociálnych služieb zabezpečuje obec Markušovce spolu s partnermi ako dlhodobý kontinuitný, systematický a koordinovaný proces riešenia problémov osôb odkázaných na poskytovanie sociálnych služieb. V rámci obce sa v posledných rokoch zabezpečil postup od čiastkových riešení k systémovým opatreniam na základe poznania východiskového stavu a na základe zabezpečenia viaczdrojového financovania.

Obec Markušovce poskytuje sociálne služby zadefinované zákonom. V súčasnosti sú to:

- ❖ opatrovateľská služba,
- ❖ jednorazová dávka v hmotnej nûdzi,
- ❖ základné sociálne poradenstvo,
- ❖ umiestnenie občanov v zariadení pre seniorov (v prípade potreby v zariadení mimo obec Markušovce),

- ❖ umiestnenie občanov v zariadení opatrovateľskej služby a domove sociálnych služieb (v zariadení mimo obec Markušovce)
- ❖ zabezpečenie stravovania pre obyvateľov obce najmä z radov dôchodcov.
- ❖ funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok (v prípade záškoláctva)
- ❖ zasielanie pozdravov jubilujúcim občanom (50, 60, 70, 90, 95, 100-sté narodeniny,)
- ❖ stretnutia dôchodcov
- ❖ pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....).

Obec každoročne podporuje činnosť občanov a mimovládnych organizácií. Jednou z podporovaných oblastí je aj sociálna oblasť a voľnočasové aktivity.

6. ANALÝZA POŽIADAVIEK PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A ĎALŠÍCH OBYVATEĽOV

Súčasťou analytickej časti komunitného plánu sociálnych služieb sú aj výsledky z prieskumu v rámci obce Markušovce.

Štrukturovaný rozhovor s obyvateľmi obce pozostával z viacerých otázok týkajúcich sa poskytovania sociálnych služieb v obci. V rámci prieskumu sme oslovovali 50 obyvateľov obce.

Základné údaje o respondentoch:

Pohlavie:

muž	25
žena	25

Vek:

15 - 25 rokov	10
26 - 39 rokov	20
40 - 65 rokov	10
65 a viac rokov	10

Najčastejšie sociálne problémy respondentov sú problémy:

- ❖ s mobilitou,
- ❖ s vykonávaním sebaobsluhy,
- ❖ problém s bývaním

problém s uplatnením na trhu práce.

Nižšie v nasledujúcej tabuľke uvádzame niektoré ukazovatele z výhodnotenia štruktúrovaného rozhovoru.

Tab. 14 Najčastejšie sociálne problémy respondentov (1 respondent mohol uviest aj viac sociálnych problémov)

Najčastejšie sociálne problémy respondentov	
1 = problém s mobilitou a s vykonávaním sebaobsluhy	20
2 = problém s dostupnosťou služieb (bariérovosť v obci)	17
3 = problém so zabezpečovaním prípravy stravy	11
4 = problém so starostlivosťou o domácnosť	12
5 = problém s uplatňovaním práv a právom chránených záujmov	11
6 = problém s využívaním voľného času	15
7 = problém s bývaním	20
8 = problém s komunikáciou osôb so zmyslovým postihom	2
9 = problém so zabezpečením osobnej starostlivosti o dieťa, resp. o dospelého	6
10 = problém so zabezpečením zdravotnej starostlivosti	9
11 = problém s uplatňovaním na trhu práce	19
12 = konflikty v rodine	6
13 = problematické umiestňovanie v zariadeniach sociálnych služieb	9
14 = problém so závislosťou	2

Pri zisťovaní záujmu o niektoré sociálne služby pre seba, alebo svojich blízkych v budúcnosti, uviedli respondenti nasledujúce odpovede.

Tab. 15: Potenciálny záujem o sociálne služby (1 respondent mohol uviesť aj viac možností)

O aké sociálne služby, sociálne zariadenia by ste mali záujem Vy osobne/resp. pre Vás ho blízkeho?	
1 = sociálne poradenstvo	30
2 = opatrovateľská služba	15
3 = zariadenie opatrovateľskej služby	7
4 = odľahčovacia služba	10
5 = nocľaháreň	8
6 = útulok	4
7 = denné centrum	23
8 = zariadenie núdzového bývania	2
9 = denné centrum pre deti a rodinu	9
10 = zariadenie pre seniorov	9
11 = zariadenie opatrovateľskej služby	9
12 = jedáleň	20
13 = práčovňa	2
14 = stredisko osobnej hygiény	3
15 = pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladzovania rodinného a pracovného života	4
16 = zriadenie detských jaslí	4
17 = nová výstavba nájomných bytov	22
18 = komunitné centrum	19
19 = denný stacionár	15
20 = prepravná služba	18
21 = sprievodcovská služba	3
22 = zariadenie núdzového bývania	6
23 = rehabilitačné stredisko	15

Zo zrealizovaného prieskumu medzi obyvateľmi obce Markušovce vyplynulo, že existujúca siet poskytovateľov sociálnych služieb v súčasnosti nepostačuje z hľadiska potrieb obyvateľov obce na rozsah poskytovaných služieb.

Sociálne skupiny obyvateľstva

Rozvoj sociálnych služieb v obci Markušovce si vyžaduje analyzovať potenciálne skupiny obyvateľstva, u ktorých sa predpokladá dopyt po týchto službách. Jedná sa o skupiny

obyvateľstva, ktoré sú z rôznych dôvodov znevýhodnené, resp. ohrozené sociálnou exklúziou.

Základné sociálne skupiny môžeme rozdeliť do troch kategórií:

CS1 - seniori a zdravotne postihnutí (ich problémy súvisia hlavne so zhoršením zdravotného stavu, mobility a potreby pomoci druhej osoby/ asistencie

CS 2 - rodiny s deťmi a mládežou

CS 3 – osoby v nepriaznivej sociálnej situácii, príslušníci marginalizovanej rómskej komunity, ktorí sú ohrození sociálnym vylúčením

7. SWOT ANALÝZY CIEĽOVÝCH SKUPÍN

SWOT analýzy boli spracované počas stretnutí pracovných skupín. Boli spracované 4 SWOT analýzy:

- ❖ SWOT analýza sociálnych služieb pre seniorov a zdravotne postihnutých
- ❖ SWOT analýza sociálnych služieb pre rodiny s deťmi a mládežou
- ❖ SWOT analýza sociálnych služieb pre ohrozené skupiny – osoby v nepriaznivej sociálnej situácii, príslušníci marginalizovanej rómskej komunity, ktorí sú ohrození sociálnym vylúčením

SWOT analýza

CS1 - seniori a zdravotne postihnutí

Silné stránky (Strengths)	Slabé stránky (Weaknesses)
Interné (vnútorné atribúty) vlastnosti skupiny, ktoré jej môžu napomôcť k dosiahnutiu cieľa	Interné (vnútorné atribúty) vlastnosti skupiny, ktoré sťažujú dosiahnutie cieľa
<ul style="list-style-type: none">• Záujem občanov o spoločenské udalosti v obci (rozlúčka s občanmi, stretnutia s jubilantami a pod.)• Zabezpečovaný rozvoz stravy• Možnosť kompenzácií pre seniorov v zmysle zákona č. 447/2008 z úrovne ÚPSVaR• Aktívni seniori v obci	<ul style="list-style-type: none">• Chýbajúci denný stacionár pre dôchodcov v obci alebo okolí• Existujúce bariéry pri vstupoch do objektov (obecný úrad, kostol, obchody a pod.)• Chýbajúca prepravná služba a prepravná služba v meste• Neexistujúce možnosti pre seniorov v oblasti

<ul style="list-style-type: none"> Existujúca siet obchodov v obci Fungujúca obecná knižnica Existujúce dopravné spojenie SAD Existujúci Klub dôchodcov v obci Existencia zdravotného strediska v obci Existencia lekárne obci Existencia terénnej opatrovateľskej služby 	<ul style="list-style-type: none"> vzdelávania sa Absentujúca služba v oblasti požičiavania kompenzačných pomôcok Nedostatok pobytových služieb pre seniorov (pobytové zariadenia na krátkodobý pobyt - denné, týždenné) Nedostatočné vybavenie Klubu dôchodcov Nedostatočná informovanosť seniorov o poskytovaných službách Absentuje systém informovanosti o pripravovaných aktivitách pre seniorov a ostatných občanov Nízky % podiel výdavkov na sociálne služby v rozpočte, neodzrkadluje potreby Nedostatočná terénna práca a mapovanie potrieb seniorov a občanov so ZP Starnutie obyvateľstva a znižovanie počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov obce Absencia denného stacionára pre osoby so zdravotným postihnutím, Nedostatok pracovných príležitostí pre ZŤP občanov, Chýba zariadenie podporovaného bývania v meste, Chýba opatrovateľská služba v popoludňajších hodinách a počas víkendov, Absencia chránených dielní zamestnávajúcich osoby so zdravotným postihnutím V obci chýba možnosť krátkodobého opatrovania,
<p>Príležitosti (Opportunities)</p> <p>Externé podmienky, ktoré môžu dopomôcť skupine k dosiahnutiu cieľa</p>	<p>Ohrozenia (Threats)</p> <p>Externé podmienky, ktoré môžu stážiť skupine dosiahnutie cieľa</p>
<ul style="list-style-type: none"> Zvýšiť mobilitu seniorov prostredníctvom zabezpečenia prepravnej služby Integrovať seniorov do komunity Možnosť kompenzácií pre seniorov a ZP v zmysle zákona č. 447/2008 z úrovne 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatok finančných zdrojov Postupné zvyšovanie apatie a rezignácie seniorov, nezáujem o život v komunite a s komunitou Legislatíva nekorešpondujúca s reálnymi problémami seniorov a zdravotne

<p>ÚPSVaR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Využiť dostupné finančné zdroje a možnosti financovania so zameraním na seniorov a osoby so zdravotným postihnutím (OP ĽZ, PRV, granty, VÚC, MPSVaR, MF a pod.) • Využitie možností viac zdrojového financovania aktivít pre seniorov, resp. úpravy priestorov • Vybudovať informačné siete so zameraním na problematiku seniorov • Zvýšiť dostupnosť jednotlivých typov služieb pre seniorov a pre osoby so zdravotným postihnutím • Vytvoriť siet pobočiek dobre fungujúceho Klubu seniorov v spolupráci so susednými obcami s pravidelnými aktivitami (divadlo, športové stretnutia, prednášková činnosť, výlety a pod.) • Skvalitniť sociálne služby prostredníctvom dozdelania miestnych občanov – zdravotná asistencia, opatrovateľstvo, spoločníčky, dobrovoľníctvo • Rozšíriť a skvalitniť ponuku služieb pre seniorov a občanov s ŤZP (asistencia, poradenstvo, vzdelávanie, požičiavanie pomôcok, telefonická služba a pod.) • Zriadenie chránenú dielňu pre občanov s ŤZP • Zriadieť nízkoprahové denné centrum s komplexnými službami, • Implementácia projektov financovaných z fondov EÚ, 	<p>postihnutých</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byrokracia a administratívna náročnosť pri žiadosti o poskytnutie príspevku pre seniara • Cenová nedostupnosť služieb pre seniorov v verejných zariadeniach • Nedostatok pobytových zariadení v blízkosti pôvodného bydliska • Ohrozenie dostačku ľudských zdrojov - odchod kvalifikovaných pracovných síl do zahraničia z dôvodu lepšieho finančného ohodnotenia • Riziko pri spolufinancovaní projektov zo ŠF – zmena podmienok a úhrad NFP • Neochota k spolupráci u zainteresovaných subjektov • Nezáujem vlastnej rodiny o riešenie problémov jej člena • Nárast populácie seniorov a ich odkázanosti • Stúpajúci trend počtu seniorov s nepriaznivým zdravotným stavom, • Zvyšujúce sa náklady na sociálne služby - riziko zvýšenia úhrad za poskytovanie sociálnych služieb,
---	--

CS2 – rodiny s deťmi a mládežou

Silné stránky (Strengths)	Slabé stránky (Weaknesses)
<p>Interné (vnútorné atribúty) vlastnosti skupiny, ktoré jej môžu napomôcť k dosiahnutiu cieľa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narastajúca časť obyvateľstva • Mierny nárast vekovej kategórie ovplyvňujúcej pozitívny demografický vývoj • Záujem vedenia obce o využitie potenciálu mladých rodín • Existencia materskej škôlky • Existencia základnej školy pre 1.-9. Ročník a Špeciálnej základnej školy • Vyhovujúce spojenie s mestom a okolitými obcami pri cestách za prácou, do školy • Základné služby v obchode • Existujúce služby a pomoc obce pri životných situáciach (uvítanie do života novorodencov obce, svadby a i.) a pri krízových situáciach (živelná pohroma, rodinná tragédia....) • Dostatok plôch pre pohybové aktivity detí a disponibilná plocha pre prípadné rozširovanie detských ihrísk a športovísk • Dobre organizovaná športová činnosť (futbalový klub...) • Existencia ambulancií praktického lekára v obci • Existencia lekárne obci 	<p>Interné (vnútorné atribúty) vlastnosti skupiny, ktoré stážajú dosiahnutie cieľa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chýba Klub, resp. miestnosť na stretávanie sa a organizovanie spoločných podujatí pre rodiny s deťmi, resp. pre mládež • Existujúce bariéry pri vstupoch pre mamičky s kočiarikmi do objektov (obecný úrad, knižnica, kostol, obchody a pod.) • Neexistujúce a nedostupné možnosti pre rodičov na RD/MD v oblasti vzdelávania sa • Nedostatočná informovanosť mladých rodín o dianí v obci, nedostatok podujatí pre mladé rodiny (kultúra, šport, park a pod.) • Nedostatočná terénna práca (sanácia v rodinách, asistenčná služba v škole a pod.) • Nedostatok chodníkov a bezpečných zón na oddych v obci • Nezáujem skupiny a pasivita • Neschopnosť realizovať aktivity na báze dobrovoľníctva a vlastného rozvoja • Nedostatok externých a interiérových priestorov (parky, ihriská, čajovňa a i.) • Minimálna aktívita ostatných členov rodiny • Nedostatok športovísk a nedostatok atraktívnych príležitostí pre aktivity rodín a mládeže • Nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb a s tým súvisiace málo rozvinuté služby starostlivosti o rodinu, deti • Nedostatok finančných zdrojov pre financovanie kultúrnych a spoločenských aktivít • Potrebná prístavba/dostavba objektu materskej školy, resp. dobudovanie novej materskej školy • Absencia jasiel' • Chýbajúce zdroje na obnovu a rekonštrukciu,

	<p>dovybavenie a rozšírenie detských ihrísk a športovísk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Absencia komunitného centra v obci
<p>Príležitosti (Opportunities)</p> <p>Externé podmienky, ktoré môžu dopomôcť skupine k dosiahnutiu cieľa</p>	<p>Ohrozenia (Threats)</p> <p>Externé podmienky, ktoré môžu stážiť skupine dosiahnutie cieľa</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Využiť dostupné finančné zdroje a možnosti financovania so zameraním na rodiny a ich pomoc (ESF, granty, VÚC, MPSVaR, MF a pod.) na vybudovanie rodinného centra a personálneho zabezpečenia • Využitie možností viac zdrojového financovania aktivít pre mladé rodiny s deťmi – využitie malých grantov • Overiť poskytovanie adresnej pomoci pri odstraňovaní alebo zmierňovaní sociálnych dôsledkov v rodinách s deťmi • Vybudovať informačné siete so zameraním na problematiku mladých rodín • Vybudovať Komunitné centrum v obci s kumuláciou využiteľnosti spoločného priestoru s viacerými CS – vzájomné pomáhanie • Skvalitniť sociálne služby prostredníctvom dovzdelávania miestnych občanov – zdravotná asistencia, opatrovateľstvo, spoločníčky, dobrovoľníctvo s využitím miestnej pracovnej sily s možnosťami práce na čiastočný denný pracovný úvazok • Vybudovať zelené oddychové zóny v obci • Vytvoriť pravidelné/tradičné aktivity pre mladé rodiny (Deň matiek, Deň otcov, Deň detí, Generačné olympiády a pod.) • Vytvorenie pracovných miest v mikroregióne formou spoločného obecného podniku 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok finančných zdrojov • Zvyk na inštitucionálne formy pomoci • Pasivita ľudí /malá participácia na riešení problému/ • Nezáujem CS o zapojenie sa a samostatnú tvorbu programov ako aj o aktivity typu svojpomocných skupín • Vplyv nežiaducich javov na deti a mládež (závislosti, konzumné kultúry...) • Nedostatočné podmienky a podpora pre systematické zapájanie detí a mládeže do voľno-časových aktivít na národnej úrovni

<ul style="list-style-type: none"> • Podpora projektov rozvoja bývania v obci pre mladé rodiny s deťmi – IBV, nájomné byty a pod • Prístavba/dostavba objektu materskej školy, resp. vybudovanie novej materskej školy • Zriadenie jasiel' v obci 	
--	--

CS3 - ohrozené skupiny – osoby v nepriaznivej sociálnej situácii, príslušníci marginalizovanej rómskej komunity, ktorí sú ohrození sociálnym vylúčením

Silné stránky (Strengths)	Slabé stránky (Weaknesses)
<p>Interné (vnútorné atribúty) vlastnosti skupiny, ktoré jej môžu napomôcť k dosiahnutiu cieľa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Záujem o život v komunite, spolupráca pri oslovení obcou • Existencia základnej sociálnej siete (legislatíva, štátne dávky, jednorazová pomoc obce) • Skúsenosti s terénnou sociálnou prácou • Dostupnosť pri cestách do mesta • Základné služby v obchode • Záujem obce o pomoc týmto občanom • Skúsenosti z tvorby a implementácie projektov financovaných z národných a európskych zdrojov zameraných na podporu sociálnej integrácia znevýhodnených skupín obyvateľov obce • Existencia nultého ročníka v ZŠ • Možnosť zapojiť sa do aktivačných prác v meste, • Existencia terénnnej zdravotnej práce v obci 	<p>Interné (vnútorné atribúty) vlastnosti skupiny, ktoré stážajú dosiahnutie cieľa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chýba Komunitné centrum • Absentuje terénnna sociálna práca • Strata pracovných zručností dlhodobým vylúčením • Strata schopnosti komunikovať • Nízke nároky na životný štandard a nezáujem o zmenu životného štýlu • Nedostatok finančných prostriedkov v obci na personálne pokrytie teréennej sociálnej práce a vytvorenie čiastočných prac. miest v obci • Vysoká miera nezamestnanosti u tejto CS • Nedostatok finančných prostriedkov na rozširovanie rozsahu a druhu sociálnych služieb pre túto CS • Pretrvávajúce problémy sociálnej inkluzie spojené s neprispôsobivými občanmi • Pretrvávajúce napätie medzi majoritou a minoritou v obci • Výskyt nežiaducích sociálno-patologických javov u niektorých členov rómskej komunity (závislosti, drobná kriminalita, záškoláctvo a pod.) • Bytový problém - neplatičstvo, nevyhovujúci stav nájomných bytov, čierne stavby,

	<p>nedostatok bytov nižšieho štandardu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nízka vzdelanostná úroveň Rómov a nízka hodnota vzdelania, • Nedostatočná motivácia rodičov podporovať vzdelávanie rómskych detí, • Nedostatočné pracovné návyky u časti príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity, • Nelegálne skládky v blízkosti obydlí rómskych rodín
<p>Príležitosti (Opportunities)</p> <p>Externé podmienky, ktoré môžu dopomôcť skupine k dosiahnutiu cieľa</p>	<p>Ohrozenia (Threats)</p> <p>Externé podmienky, ktoré môžu stážiť skupine dosiahnutie cieľa</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Využiť dostupné finančné zdroje a možnosti financovania so zameraním na DN UoZ (ESF, granty, VÚC, MPSVaR, ROP a pod.) na vybudovanie komunitného centra a jeho personálneho zabezpečenia • Vytvorenie pracovných miest v oblasti služieb v obci aj v spolupráci so susednými obcami • Zriadenie sociálneho podniku v obci • Skvalitniť sociálne služby prostredníctvom dovezdelávania miestnych občanov – remeselné činnosti, robotnícke a pomocné profesie, dobrovoľníctvo s využitím miestnej pracovnej sily s možnosťami práce na čiastočný denný pracovný úvazok • Zvyšovať pozitívnu informovanosť majority o práci CS pre obec • Podpora rozvoja sociálnych služieb, a iných opatrení, projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, vrátane rastu verejných výdavkov na sociálne veci a zdravotníctvo • Rozvoj a zakladanie mimovládnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok finančných zdrojov • Strata záujmu o spoluprácu pri riešení vlastných krízových situácií zo strany klientov • Nezáujem o riešenie sociálnej situácie občanov soc. vylúčených zo strany organizácií poskytujúcich soc. služby • Prehlbovanie sociálnych a ekonomických problémov na národnej úrovni s dopadom na životnú úroveň obyvateľov obce • Zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva • Prehlbovanie chudoby u niektorých skupín populácie a reprodukcia chudoby • Nedostatočne motivujúca legislatíva pre rizikové skupiny v oblasti nezamestnanosti a vzrastajúci počet ľudí ohrozených chudobou • Zvyšovanie spoločenského napäťia medzi majoritou a minoritou, • Zhoršenie ekonomickej situácie, • Nezáujem cieľových skupín o zmenu životného štýlu,

<p>neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospěšné služby</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zabezpečenie terénnnej sociálnej práce a zabezpečenie systematického sociálneho poradenstva , • Implementácia projektov na riešenie problémov MRK (v oblasti bývania, vzdelávania, zamestnanosti a pod.), • Realizácia preventívnych programov pre príslušníkov MRK, • Realizácia programov zameraných na zvýšenie zamestnateľnosti príslušníkov MRK. 	
--	--

8. VÍZIA, CIELE A PRIORITY

CS 1 - Seniori a osoby so zdravotným postihnutím

Vízia: Zlepšená dostupnosť sociálnych služieb a vytvorenie siete zariadení sociálnych služieb pre seniorov. Osoby so zdravotným postihnutím žijúce v obci sú v čo najväčšej miere samostatné a nezávislé, je podporovaná ich snaha zamestnať sa a pracovať, vzdelávať sa a aktívne využívať voľný čas.

Hlavný cieľ: Zvýšiť kvalitu života osôb so zdravotným postihnutím a seniorov žijúcich na území obce.

Špecifický cieľ 1 : Zlepšiť dostupnosť služieb a zvýšiť kvalitu a rozsah sociálnych služieb pre cieľovú skupinu a rozvíjať terénné, ambulantné a pobytové sociálne služby.

Opatrenie 1.1.: Zriadíť centrum komplexných služieb pre osoby so zdravotným postihnutím.

Aktivity:

- vypracovať analýzu potrieb osôb so zdravotným postihnutím a vytvárať nové služby na základe identifikovaných potrieb,
- zistiť priestorové, technické, personálne možnosti a prevádzkové náklady, v prípade potreby vypracovať projekt a projektovú dokumentáciu,
- nadviazať spoluprácu s VÚC a ďalšími poskytovateľmi sociálnych služieb,
- vybudovať zariadenie komplexných služieb (zariadenie opatrovateľskej služby, linka dôvery pre zdravotne postihnutých, rehabilitačné služby, poradenstvo, denný stacionár, prepravná služba, doplnkové služby).

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: obec Markušovce, granty, dotácie

Opatrenie 1.2.: Zabezpečiť poskytovanie opatrovateľskej služby aj po 15. 00 hodine a počas víkendov.

Aktivity:

- zistiť potrebu rozšírenia poskytovania opatrovateľskej služby,
- posilniť kapacitne počet opatrovateľiek,
- zabezpečiť vedenie agendy na obecnom úrade

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: v závislosti od počtu novoprijatých opatrovateľiek a záujmu

Opatrenie 1.4.: Zriadíť denný stacionár pre osoby so zdravotným postihnutím.

Aktivity:

- zistiť potrebu, záujem osôb so zdravotným postihnutím o túto sociálnu službu,
- zistiť priestorové, technické, personálne možnosti a prevádzkové náklady (najefektívnejšia alternatíva je zriadíť denný stacionár ako súčasť iného zariadenia sociálnych služieb),
- vypracovať projekt, projektovú dokumentáciu na úpravu, resp. rekonštrukciu priestorov,
- zabezpečiť prevádzku denného stacionára.

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: dotácie, granty, sponzori, rozpočet obce

Opatrenie 1.5.: Zriadíť prepravnú službu v obci

Aktivity:

- zabezpečiť prevádzku prepravnej služby (materiálne zabezpečenie, prevádzkové náklady).

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: dotačné zdroje (10 000 EUR/rok – prevádzka, 15 000 EUR nákup auta s plošinou) a rozpočet obce Markušovce

Opatrenie 1.6.: Pokračovať v poskytovaní stravovacej služby pre cieľovú skupinu.

Aktivity:

- monitoring záujmu o dovoz stravy,
- nadviazať spoluprácu s vývarovňou alebo jedálňou na území resp. v blízkom okolí,
- zabezpečiť rozvoz stravy pre osoby so zdravotným postihnutím a pre seniorov.

Zodpovednosť: obec Markušovce, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb z blízkeho okolia

Časový plán: podľa záujmu o zabezpečenie služby

Rozpočet: klienti, spolufinancovanie obce Markušovce

Špecifický cieľ 2: Vytvoriť podmienky na zvýšenie zamestnanosti.

Opatrenie 2.1.: Podpora vytvárania pracovných miest pre osoby so zdravotným postihnutím.

Aktivity:

- mapovať záujem o prácu v chránených dielňach a chránených pracoviskách,
- vytvoriť ďalšie chránené dielne a chránené pracoviská,
- zabezpečiť prezentáciu a priestor na odbyt výrobkov,
- prehľbovať spoluprácu obce, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a podnikateľských subjektov pôsobiacich na území mesta,
- vytvárať a realizovať projekty na zvyšovanie zamestnanosti cieľovej skupiny a v rámci nich vyhľadávať podnikateľské subjekty a vytvárať pracovné miesta pre cieľovú skupinu,
- vytvárať a realizovať programy ďalšieho vzdelávania a realizovať rekvalifikačné kurzy,
- realizovať programy na zvýšenie spoločenskej zodpovednosti firiem,
- podporovať podnikateľské aktivity v sociálnej oblasti (napr.: finančne zvýhodnený prenájom mestských nebytových priestorov).

Zodpovednosť: Obec Markušovce, neverejní poskytovatelia služieb, neziskové organizácie,

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: podľa záujmu a počtu vytvorenia pracovných miest, financovanie z rozpočtov poskytovateľov služieb , ÚPSVaR SR, neziskové organizácie

Opatrenie 2.2.: Pokračovať v uplatňovaní systému odstraňovania architektonických bariér v meste.

Aktivity:

- pokračovať v debarierizácii kľúčových verejných priestranstiev a obecných komunikácií,
- vytvoriť bezbariérový prístup do verejných, kultúrnych a iných inštitúcií v obci

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: dotačné zdroje, fondy EÚ, rozpočet obce, prevádzkovatelia služieb v meste

Špecifický cieľ 3: Zabezpečiť komplexnosť služieb pre seniorov.

Opatrenia 3.1.: Skvalitniť starostlivosť o klienta v domácom prostredí a rozvíjať terénne sociálne služby, v prípade potreby rozšíriť opatrovateľskú službu po 15.00 a počas víkendov.

Aktivity:

- zabezpečiť udržateľnosť opatrovateľskej služby,
- v prípade potreby rozšíriť rozsah opatrovateľskej služby aj po 15.00 a počas víkendov,
- zabezpečiť vedenie agendy nevyhnutnej pri rozšírení rozsahu služieb,
- zvýšiť počet opatrovateľiek v prípade potreby.

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: rozpočet obce Markušovce, dotácie z MPSVaR SR

Opatrenie 2.2.: Podporiť vznik nových sociálnych služieb a zariadení sociálnych služieb

Aktivity:

- podporovať vytvorenie denného centra v obci
- rozšíriť kapacitu zariadenia opatrovateľskej služby,
- zriadíť odľahčovaciu službu,
- zriadíť prepravnú službu v obci.

Zodpovednosť: obec Markušovce, neverejní poskytovatelia, podnikatelia v sociálnej oblasti

Časový plán: 2016-2026

Rozpočet: rozpočet obce Markušovce, dotácie, granty

Opatrenie 2.3: Rozšíriť existujúcu ponuku klubovej, záujmovej a kultúrnej činnosti seniorov.

Aktivity:

- rozšíriť spektrum voľnočasových a klubových aktivít pre seniorov,

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: rozpočet obce Markušovce

CS 2 - Rodiny s deťmi a mládežou

Vízia: V roku 2026 sú v rodiny s deťmi a mládežou hodnotou. Sú komplexne, profesionálne a citlivy podporované a v prípade ohrozenia je rodina či len jej členovia chránená, v obci sú vytvorené adekvátne podmienky na podporu a pomoc.

Hlavný cieľ: Vytvoriť podmienky pre nezávislý život rodín s deťmi.

Špecifický cieľ 1: Zlepšiť dostupnosť služieb a zvýšiť kvalitu a rozsah sociálnych služieb pre rodiny s deťmi a mládežou a rozvíjať terénne a ambulantné sociálne služby.

Opatrenie 1.1.: Rozvíjať terénnu sociálnu prácu a poradenské služby pre rodiny v krízovej situácii.

Aktivity:

- zriadíť terénnu sociálnu prácu aj pre rodiny v kríze (zvýšiť počet terénnych sociálnych pracovníkov),
- nadviazať a zintenzívniť spoluprácu terénnych sociálnych pracovníkov s poskytovateľmi sociálnych služieb pre rodinu.

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: rozpočet obce, mimorozpočtové financovanie – zdroje EÚ, dotácie a granty

Opatrenie 1.2.: Zabezpečiť ochranu ohrozených rodín, detí a mládeže v meste a vybudovať systém podpory rodín v kríze

Aktivity:

- zabezpečiť v spolupráci s neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb z blízkeho okolia podmienky pre poskytovanie sociálneho, psychologického, právneho poradenstva, sprievodcovský servis.

Zodpovednosť: Obec Markušovce, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: rozpočet obce

Opatrenie 1.3.: Zriadíť nízkoprahové denné centrum pre rodinu ako súčasť denného centra pre seniorov

Aktivity:

- vtipovať priestor (alternatíva – možnosť zriadíť denné centrum pre rodinu v rámci denného centra pre seniorov),
- v prípade potreby vypracovať projekt, projektovú dokumentáciu a zrekonštruovať priestory,
- zabezpečiť prevádzku, personálne a materiálno-technické vybavenie denného centra.

Zodpovednosť: Obec Markušovce, neverejní poskytovatelia sociálnych služieb

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: obec Markušovce, dotácie, granty, zdroje EÚ

Opatrenie 1.4.: Realizovať efektívnu prevenciu v rodinách.

Aktivity

- programy zamerané na výchovu, osvetu, výchova k rodičovstvu, partnerské vzťahy,
- rozšíriť spektrum podporných aktivít pre rodiny, voľnočasových aktivít a klubovej činnosti,
- realizovať prázdninové aktivity – denné tábory počas prázdnin pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- zlepšiť spoluprácu rodičov s učiteľmi, výchovnými poradcami na ZŠ a poskytovateľmi sociálnych služieb – realizácia preventívnych programov.

Zodpovednosť: Obec Markušovce, komunitné centrum (v prípade jeho zriadenia)

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: dotácie, grantové zdroje

Špecifický cieľ 2: Zlepšenie dostupnosti samostatného bývania mladých rodín v obecných nájomných bytoch.

Opatrenie 2.1.: Podporovať dostupnosť samostatného bývania pre mladé rodiny.

Aktivity:

- zabezpečiť výstavbu mestských nájomných bytov,
- zabezpečiť výhodnejšie podmienky pre pridelenie nájomných bytov mladým rodinám .

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: v rámci rozpočtu obce Markušovce, Štátny fond rozvoja bývania

CS3 - ohrozené skupiny – osoby v nepriaznivej sociálnej situácii, príslušníci marginalizovanej rómskej komunity, ktorí sú ohrození sociálnym vylúčením

VÍZIA: Do roku 2026 bude v Markušovciach vytvorený systém sociálnych služieb, ktorý bude napomáhať zabezpečiť základné životné potreby a prispeje k zvýšeniu sociálnej začlenenosťi cieľových skupín.

Hlavný cieľ: Rozšíriť a skvalitniť sociálne služby na zabezpečenie samostatného života cieľových skupín.

Špecifický cieľ 1: Rozšíriť a skvalitniť terénné a ambulantné sociálne služby pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Opatrenie 1.1.: Zabezpečiť terénnu sociálnu prácu pre cieľovú skupinu

Aktivity:

- rozšíriť dostatočne odborné personálne kapacity pre terénnu sociálnu prácu,
- v prípade potreby zabezpečiť personálne kapacity, technické zabezpečenie poskytovanej asistenčnej a sprievodcovej služby,
- denné poskytovanie asistenčnej a sprievodcovej služby prostredníctvom terénnnej sociálnej práce.

Zodpovednosť: obec Markušovce, komunitné centrum (v prípade jeho zriadenia)

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: Štrukturálne fondy EÚ

Opatrenie 1.2._Zabezpečiť zriadenie komunitného centra

Aktivity:

- pripraviť projektovú dokumentáciu na výstavbu komunitného centra
- zabezpečiť výstavbu komunitného centra
- zabezpečiť materiálne a personálne vybavenie komunitného centra

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016- 2026

Rozpočet: Štrukturálne fondy EÚ

Špecifický cieľ 2: Vytvoriť systém adresnej a stupňovitej sociálnej pomoci MRK.

Opatrenie 2.1.:_Vybudovať nízkoštandardné byty pre MRK.

Aktivity:

- vybudovať nové nízkoštandardné byty pre MRK,
- dohodnúť splátkové kalendáre s neplatičmi na nájomnom a v prípade opakovaného porušenia splátkového kalendára neplatiča prestaňovať do nižšieho štandardu,
- zabezpečiť nevyhnutné opravy v nájomných bytoch len pre platičov,

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: obec Markušovce, príspevok Štátneho fondu rozvoja bývania

Opatrenie 2.2.:_Zabezpečiť prístup k sociálnym službám pre všetkých príslušníkov MRK.

Aktivity:

- zvýšiť počet komunitných a sociálnych pracovníkov – odborníci v jednotlivých oblastiach – sociálna oblasť, zdravotníctvo, právne služby, bytová problematika, vzdelávanie, školstvo,

- zabezpečiť ďalšie podporné služby pre rómsku komunitu (svojpomocné kluby, psychologické, sociálne a právne poradenstvo pre MRK).

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: obec Markušovce, dotačné zdroje

Špecifický cieľ 3: Zlepšiť podmienky pre vzdelávanie a prístup na trh práce pre príslušníkov MRK v meste.

Opatrenie 3.1.: Zabezpečiť predškolskú prípravu pre rómske deti pred nástupom do ZŠ.

Aktivity:

- Nadálej podporovať zriadenie nultých ročníkov v miestnej ZŠ,
- pokračovať v predškolskej príprave rómskych detí,
- podporovať vzdelávaciu činnosť komunitného centra v osade Hlboké,
- zvýšiť záujem rodičov rómskych detí o predškolskú prípravu,
- kapacitne rozšíriť, resp. zabezpečiť výstavbu novej MŠ
- realizovať špeciálne programy zamerané na zlepšenie pripravenosti rómskych žiakov na vstup na ZŠ,
- vytvoriť špeciálne programy na zlepšenie sociálnych, komunikačných a jazykových zručností detí v MŠ a ZŠ.

Zodpovednosť: obec Markušovce

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: obec Markušovce dotačné a grantové zdroje, zdroje EÚ

Opatrenie 3.2: Uľahčiť Rómom znevýhodneným na trhu práce ich vstup na trh práce.

Aktivity:

- rozšíriť poskytované služby o poradenstvo pred vstupom na trh práce,
- realizovať vzdelávacie programy pre Rómov a rekvalifikačné kurzy s prepojením na potreby trhu práce,
- podporovať zriadenie chránených pracovísk pre Rómov,
- zriadíť sociálny podnik v obci

Zodpovednosť: obec Markušovce, podnikateľské subjekty v obci

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: fondy EÚ, príspevok ÚPSVaR SR

Opatrenie 3.3.: Realizovať preventívne programy pre príslušníkov MRK.

Aktivity:

- motivovať rómskych rodičov k zodpovednému rodičovstvu, realizovať vzdelávacie aktivity pre mládež v oblasti plánovaného rodičovstva,
- podporiť programy podporujúce vzájomné spoznávanie a toleranciu medzi minoritou a majoritou,
- realizovať projekty zamerané na propagáciu zdravia a zdravého životného štýlu,
- realizovať preventívne aktivity v oblasti predchádzania chorôb a v oblasti prevencie závislostí,
- realizovať preventívne programy zamerané na prevenciu sociálno-patologického správania.

Zodpovednosť: obec Markušovce, komunitné centrum (v prípade jeho zriadenia), ZŠ

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: dotačné zdroje, granty

Opatrenie 3.4.: Vytvoriť podmienky zamestnania pre cieľovú skupinu pre pracovné uplatnenie na trhu práce .

Aktivity:

- podporovať vznik nových pracovných miest pre cieľové skupiny
- realizovať vzdelávacie programy pre cieľovú skupinu,

Zodpovednosť: obec Markušovce, podnikateľské subjekty v obci

Časový plán: 2016 - 2026

Rozpočet: dotácie, granty, rozpočet obce Markušovce, UPSVaR SR

9. VYHODNOCOVANIE A PLNENIE KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

Princípy dobrého spravovania pri realizácii Komunitného plánu sociálnych služieb:

- ❖ **Participácia** – zabezpečenie účasti tých, ktorí „musia“ byť zainteresovaní a umožnenie účasti tých, ktorí „chcú“ byť zainteresovaní
- ❖ **Transparentnosť** – rozhodovanie v ktorejkoľvek činnosti pri realizácii KPSS je uskutočnené na základe dopredu známych kritérií
- ❖ **Verejná zodpovednosť** – dodržiavanie zvolených kritérií merania výkonnosti, dodržiavanie práva a administratívnych postupov, jasná komunikácia cieľov

Zásady uplatňovania komunitného plánu sociálnych služieb

- ❖ KPSS je základným rozvojovým dokumentom, na ktorý sa musí prihliadať pri profilovaní všetkých rozvojových a rozvoj podporujúcich aktivít v oblasti sociálnych služieb.
- ❖ KPSS je záväzným pre tvorbu rozpočtu mesta a jeho aktivity sú premietnuté do rozpočtu mesta.
- ❖ KPSS je základným podkladom pre tvorbu sociálnych projektov.
- ❖ KPSS je rozvojový dokument, ktorého aktivity obec priamo realizuje (obec ako realizátor), alebo vytvára a podporuje vytvorenie podmienok na ich realizáciu (obec ako iniciátor, partner) inými subjektmi v prospech sociálneho rozvoja obce.
- ❖ KPSS je rozvojový usmerňujúci dokument pre všetky subjekty existujúce či vykonávajúce činnosť na území mesta, ktoré chcú realizovať činnosti sociálneho rozvojového charakteru (podnikateľské subjekty, odborné organizácie, štátne orgány, mimovládny sektor).
- ❖ KPSS je otvorený, verejne dostupný dokument, priebežne aktualizovaný a reagujúci na prichádzajúce podnety, príležitosti a zmeny vnútorného a vonkajšieho prostredia.
- ❖ Za implementáciu, aktualizáciu a komunikáciu KPSS sú zodpovedné volené a výkonné orgány samosprávy obce. Aby bol implementačný mechanizmus KPSS efektívny, musí mať obec jasne popísané činnosti, aktivity až úlohy, ktorými sa bude KPSS zabezpečovať na úrovni programovej, realizačnej a vyhodnocovacej.

Realizácia Komunitného plánu sociálnych služieb v obci Markušovce bude pozostávať z vykonávania aktivít navrhnutých v komunitnom pláne, ktorý sa bude každoročne aktualizovať.

Medzi kľúčové úlohy manažmentu obce bude patriť:

- realizovať projekty, ktoré prinesú pre obec želaný efekt a budú trvalo udržateľné,
- vyčleniť z rozpočtu obce finančné prostriedky potrebné na realizáciu navrhnutých aktivít,
- podporovať spoluprácu hlavných aktérov rozvoja obce a koordinovať ich aktivity,
- pravidelne monitorovať aktivity a vyhodnocovať plnenie akčného plánu na základe vopred stanovených merateľných ukazovateľov.

Pramene a zdroje tvorby a spracovania Komunitného plánu sociálnych služieb obce Markušovce

Legislatívne pramene

- Ústava SR
- Zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon NR SR č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon NR SR č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Programové pramene

- Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Liptovský Mikuláš do roku 2013 s výhľadom do roku 2020, Územný plán mesta Liptovský Mikuláš
- Komplexná stratégia riešenia problémov rómskej komunity v meste Liptovský Mikuláš
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb, Bratislava 2009
- Národný program rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života, MPSVR SR, Bratislava 2000
- Národný program ochrany starších ľudí, MPSVR SR, Bratislava 2005
- Národná stratégia na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách, MPSVR SR, Bratislava 2006

Odborné pramene

- Autorský kolektív: Rozvoj komunitných sociálnych služieb, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, ISBN: 80-969581-7-8, Bratislava 2006
- Autorský kolektív: Obce, města, regiony a sociální služby, SOCIOKLUB, ISBN 80-92260-1-9, Praha 1997
- Holúbková, S. – Krupa, S.: Sociálne služby pre občanov – manuál pre obecné a mestské úrady, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Bratislava 2001
- Woleková, H. – Mezianová, M. : Mini príručka pre komunitné plánovanie sociálnych služieb, SOCIA – nadácia na podporu sociálnych zmien, Bratislava 2004